Sosiaali- ja terveysvaliokunta 16.10.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta.

Kuntaliitto ei pidä työskentely- ja asumisaikaan perustuvaa erillistä kotoutumistukea lähtökohtaisesti kannatettavana. Esityksen mukaan työssäolo- ja asumisaikavaatimus kohdistuisi erityisesti hiljattain maahan muuttaneisiin, työmarkkinoille vielä kiinnittymättömiin ja kotimaista kieltä riittämättömästi osaaviin henkilöihin ja asettaa näin osan työttömistä työnhakijoista erilaiseen asemaan suhteessa muihin työttömiin työnhakijoihin. Tätä ei voida pitää kotoutumista edistävänä ratkaisuna, ja esitykseen liittyy merkittäviä yhdenvertaisuuskysymyksiä.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa kannusteita kotimaisen kielen oppimiseen ja työmarkkinoille kiinnittymiseen. Kotoutumistuki olisi kuitenkin vain noin 10 prosenttia varsinaista yleistukea alempi. Lisäksi osalla tuensaajista toimeentulotuki kompensoisi etuuden alenemista, jolloin muutos ei käytännössä heikentäisi käytettävissä olevia tuloja. Tämän vuoksi ei ole selvää, kuinka merkittäviä uudistuksen kannustinvaikutukset käytännössä ovat.

Terveydellisiin syihin perustuvat poikkeukset

Yleistukilakiin ehdotetaan myös poikkeuksia työskentely- ja asumisaikavaatimuksiin tilanteissa, joissa henkilö ei vamman, pitkäaikaisen sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene osoittamaan kielitaitoaan. Poikkeussäännökset ovat esitetyn tukimuodon tavoitteiden kannalta perusteltuja, mutta niiden soveltaminen edellyttäisi työvoimaviranomaisilta uusia arviointitehtäviä.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Esityksen mukaan työvoimaviranomainen arvioisi poikkeussäännöksen soveltumista esimerkiksi käytettävissä olevan lääketieteellisen näytön perusteella. Lääkärinlausunnoissa arvioidaan tyypillisesti henkilön terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä, mutta ei kielenoppimisen edellytyksiä tai mahdollisuuksia saavuttaa tiettyä kielitaitotasoa.

Käytännössä työvoimaviranomaisen tehtäväksi jäisi arvioida, estävätkö terveydentilaan liittyvät tekijät kielikoulutukseen osallistumisen tai kielitaidon osoittamisen. Kuntaliitto katsoo, ettei tällainen arviointi kuulu työvoimaviranomaisen tehtäviin eikä työvoimaviranomaisilla voida lähtökohtaisesti katsoa olevan siihen tarvittavaa erityisasiantuntemusta.

Poikkeussäännösten soveltaminen vaikuttaa henkilöiden etuuden tasoon, minkä vuoksi sääntelyn tulee olla selkeää, ennakoitavaa ja mahdollisimman tarkkarajaista. Lisäksi sen toimeenpanoa tulee tukea selkeällä ohjeistuksella yhdenmukaisten ratkaisukäytäntöjen varmistamiseksi.

Takuuaika

Kuntaliitto suhtautuu kriittisesti esitettyyn kuuden kuukauden takuuaikaan, joka lisää kuntiin ja työvoimaviranomaisiin kohdistuvaa sääntelyä.

Kotoutuja-asiakkaiden pääsy ensimmäiseen palveluun toteutuu jo nykyisin pääosin ennen ehdotettua määräaikaa. Työllisyysalueilla on jo nykyisellään vahvat kannustimet edistää asiakkaiden kotoutumista ja työllistymistä sekä ohjata heitä tarkoituksenmukaisiin palveluihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Keskeistä asiakkaan palveluohjauksessa tulisi olla asiakkaan yksilöllinen palvelutarve. **Takuuaika ei saa muodostua palveluvalintoja ohjaavaksi tekijäksi todellisen palvelutarpeen kustannuksella**. Lisääntyvän sääntelyn sijaan tulisikin uudistaa palveluja vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä, keventää palveluprosesseja ja mahdollistaa entistä paremmin asiakkaiden tarpeisiin perustuva palvelujen kohdentaminen.

Taloudelliset vaikutukset

Kuntaliitto katsoo, että esityksen kuntataloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuutena epävarmat.

Kotoutumistuki vähentää kuntien yleistuen rahoitusosuutta, mutta kasvattaa vastaavasti perustoimeentulotuen menoja. Hallituksen esityksen laskelmien perusteella vaikutukset pitkälti kumoavat toisensa, ja nettovaikutus kuntatalouteen jää vähäiseksi. Tilapäisen suojelun perusteella maassa oleskelevien oikeuden laajentaminen yleistukeen voi tuoda kunnille säästöjä

toimeentulotukimenoissa, mutta osa säästöistä siirtyy kuntien vastuulle yleistuen rahoituksen kautta. Vaikutusten lopullinen kohdentuminen kuntatalouteen jää epäselväksi.

Kuntaliitto pitää myönteisenä, että palvelutakuun aiheuttamat lisäkustannukset on tunnistettu ja niiden kattamiseen esitetään lisärahoitusta valtionosuusjärjestelmän kautta.

Kuntaliitto kuitenkin korostaa, että uusista tehtävistä ja velvoitteista aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti. Samalla on tärkeää seurata, lisääkö uudistus toimeentulotuen tarvetta ja siirtääkö se kustannuksia etuusjärjestelmän sisällä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi